

A globális polietilénpiac jellemzői – szakértői kerekasztal beszélgetés

Az alábbiakban négy elismert szakértő mondja el véleményét a poliolefinok keresletének és kínálatának összefüggéseiről és megkísérelnek előrejelezéseket adni. A poliolefinok globális piacán nagy változásokra számítanak az elkövetkező években. Erre az ágazatra is igaz, hogy nem minden abba az irányba mozdul el, amerre sokan gondolják. A szakértői kerekasztal résztvevői: Ch. Bezaire alelnök (Nova Chemicals Polyethylene Business), K. Furst menedzser (The Freedonia Group Inc. Polymers & Materials Group), E. J. Holland elnök-vezérigazgató (M. Holland Company), R. Waters igazgató (IHS Polyolefins North America).

Tárgyszavak: poliolefinok; polietilén; árak; palagáz; piacok; régiók; biobázisú műanyagok; előrejelzés.

A poliolefinok kínálatának változása

Hogyan változott földrajzilag a poliolefin alapanyagok kínálata az elmúlt néhány évben?

Az elmúlt pár évben jelentős kínálattal jelent meg a piacon a közel-keleti régió és Kína. A közel-keleti térség vált a legnagyobb poliolefin exportőré. Ez idő alatt Kína megtette a szükséges lépéseket az import alapanyagoktól való függés csökkentése érdekében.

Az elkövetkező öt évben gyors ütemben bővül majd az etilén, propilén és a metanol kínálata. Kína befektet a szén és metanol alapú olefingyártási technológiákba, míg Észak-Amerika az olcsó hazai földgázra alapozva állít elő etánt. Észak-Amerikában új polietilénüzemek épülnek, az IHS szakértője az elkövetkező öt évben 50%-os gyártási kapacitásbővülést vár, amivel Észak-Amerika nettó polietilénexportőré válik. A közel-keleti régióban és Kínában folytatódik a kínálat növekedése, az előbbinél kisebb az utóbbinál nagyobb mértékben. A három régió (Közel-Kelet, Kína és Észak-Amerika) növekedése hatással lesz a globális kereskedelemre és nyomás alá helyezi a magasabb költségszinten működő térségek gyártóit, hogy racionalizálják üzleti folyamataikat.

Polietilénárak

Figyelembe véve az észak-amerikai palagáz termelést, miért nem csökkentek érdemben a polietilénárak az elmúlt években?

A piaci viszonyokat a kereslet és a kínálat határozza meg, ez az egyik legfontosabb árfolyásoló tényező.

A palagáz észak-amerikai elterjedése jelentősen csökkentette az etilén és a polietilén előállítási költségét, annak ellenére, hogy új kapacitások nem jöttek létre. A polietilényártók tartják az eddigi árszínvonalukat és növelik az olcsó nyersanyagokból származó jövedelmezőséget. Az észak-amerikai palagáz olcsó nyersanyagot biztosít a petrokémiai piacon, aminek előnyeivel azonban csak kevés számú gyártó tud élni. Több polietilén-előállító még áremelésre is kényszerülhet magas működési költségei miatt. *A műanyag árak további csökkenése kizárólag az új beruházások elindításával képzelhető el.*

Mivel a polietilén globálisan forgalmazott termék, árát nem az alacsony, hanem a magas költségszinten termelők határozzák meg. Az észak-amerikai etán bázisú termelők előállítási költségei az olcsó palagáz kitermelés biztosította kedvező árak miatt a legalacsonyabbak a világon. Ugyanakkor a világpiaci etilén- és polietilénárak – az olaj alapú etilén- és polietilényártók tetemes költségeinek hatásaként – magasak. Ebből következően *a palagáznak nincs közvetlen hatása a világpiaci árakra.* Ugyanakkor az észak-amerikai termelők komoly árelőnyöket képesek realizálni a világpiacon és erre mindaddig módjuk lesz, ameddig a kínálat növekedése elmarad a kereslet bővülésétől. A polietilén árszintje tehát továbbra is magas marad, mivel az igények nem elégíthetők ki kizárólag az „olcsó régiókból” származó termékekből. Ami a beruházásokat illeti, figyelembe kell venni azt, hogy a magas profit általában ösztönzi a beruházásokat, ugyanakkor a vegyipari beruházások gyors bővülését a jelentős tőkeigény korlátozza.

Alacsonyabb polietilénárak jönnek? Mikor érződik a palagáz kitermelésének hatása a polietilén- és polipropilénárakban? Vagy miért nem fog ez érvényesülni az árakban?

Nem várható, hogy az észak-amerikai palagáztermelés növelése vagy a polietilénkapacitások bővülése érdemben csökkentené a polietilénárakat. Ennek oka, hogy a polietilénárak már ma is alacsonyak a magas költségekkel termelő polietilényártók számára. Szakértők példaként a közel-keleti polietilénárakra hivatkoznak, ahol az olcsón, metán bázison működő helyi termelés ellenére, az árak nem térnek el jelentősen a világ többi részén jellemző áráktól.

Az áralakulás szempontjából lényeges másik tényező, a kapacitásbővítés. A Freedonia Group piackutató cég vizsgálata arra a következtetésre jutott, hogy a piac fel tudja szívni a főleg Észak-Amerikában már bejelentett kapacitásbővítések polietilén-termelését, mivel Európában csökken a kibocsátás, és Dél-Amerika növekedése is lassul. A jelenlegi helyzet kedvező piaci lehetőségeket biztosít az észak-amerikai gyártóknak. Mindez azt jelenti, hogy kapacitás oldalról sem várható erős nyomás az alacsonyabb árak irányába. *A legvalószínűbb forgatókönyv a lassú, infláció alatti polietilénár-növekedés.*

Az amerikai székhelyű IHS tanácsadó és elemző cég ugyancsak arra a következtetésre jutott, hogy a kialakuló helyzetben az észak-amerikai gyártók a jövőben versenyképesebbek lesznek a többi régióban működő konkurensikkal szemben.

A polipropilén árakra mérsékelten ugyan, de hat a nyersanyagok kínálata. Észak-Amerika élvezi az olcsó propánból fakadó előnyöket, és ez a propilén beruházásokat is támogatja. A kérdés csak az, hogy a polipropilén mennyire tudja számszerűsíteni ezeket a nyersanyagokban rejlő előnyöket. Terveznek polipropilén beruházásokat, de ezeknek nem lesz drámai hatásuk az észak-amerikai piacra.

A felhasználók alapanyagváltási hajlandósága

Vannak-e jelei annak, hogy az ármozgások hatására a felhasználók nagyobb gondot fordítanak az alapanyagváltásra?

Folyamatosan lehet találkozni olyan polipropilén feldolgozókkal, akik érdeklődést tanúsítanak a polietilén-alapanyagok iránt. A feldolgozók akkor váltanak, ha a polietilén árban kedvező számukra, és tulajdonságai azonosak vagy jobbak a polietilénnél.

A bevásárlószatyrok betiltásának lehetséges hatása

Milyen következményekkel járna a műanyagtermékek betiltása – mint pl. a műanyag zacskók tiltása Kaliforniában – az alapanyag szállítókra és az árakra? Milyen hatást gyakorolna az alapanyag szállítókra és az árakra egy esetleges országos tiltás?

A Freedomia számításai szerint 2013-ban az USA műanyagzacskó és hordtáska felhasználása 850 000 t volt. Ebből Kalifornia államban 13%-ot használtak (egyébként ennyivel részesedik az ország GDP-jéből is), amely 110 500 t PE-t jelent. Ez a mennyiség az 1%-át sem teszi ki az USA-ban felhasznált 14,5 millió t PE-nek. Ilyen arányok mellett nem valószínű, hogy a tiltás hatna az árakra. Még egy szövetségi tiltás is csak korlátozott eredményt érne el. A műanyagtermékek betiltása, akkor jelentene komoly veszélyt az alapanyag-termelőkre, ha a korlátozások szélesebb termékkört érintenének, pl. a PET palackokat vagy az EPS habokat. Ez azonban nem valószínű, bár a számos tiltó rendelkezés miatt a vezető gyártók felhagyhatnak egyes műanyagtermékek gyártásával.

Az olaj hatása

Mi a helyzet az olajárral? Hogyan hat az alacsony olajár az alapanyagárakra 2015-ben?

Az alacsony olajár versenyképesebbé teszi a nagy nyersanyagigényű termékeket a világpiacon. Ugyanakkor megjósolhatatlan geopolitikai hatásokkal járhatnak azokban az országokban (Oroszország, Venezuela, Nigéria, Irak stb.), amelyeknek a gazdasága szinte kizárólag az olajkitermeléstől és exporttól függ. *Ezen országok költségvetése a 80 USD/hordó (1 hordó = 159 liter) vagy e feletti olajár esetében tartható fent.* Az alacsonyabb ár következtében kialakuló politikai nyugtalanság növeli a globális gazdasági bizonytalanságot.

Az alacsony olajár az észak-amerikai palagáz kutatást és kitermelést is visszafogja. Az észak-amerikai petrokémiai ágazatban beruházásokat halaszthatnak el. Azoknál

a termelőknél, akiknek a költségei nagy mértékben függenek a vásárolt olajtól, az alacsony olajár alacsony polietilénárakat eredményez. Kínában a kapacitáskihasználtság növekedése már az alacsony költségszinten működő közel-keleti régióval is felveszi a versenyt.

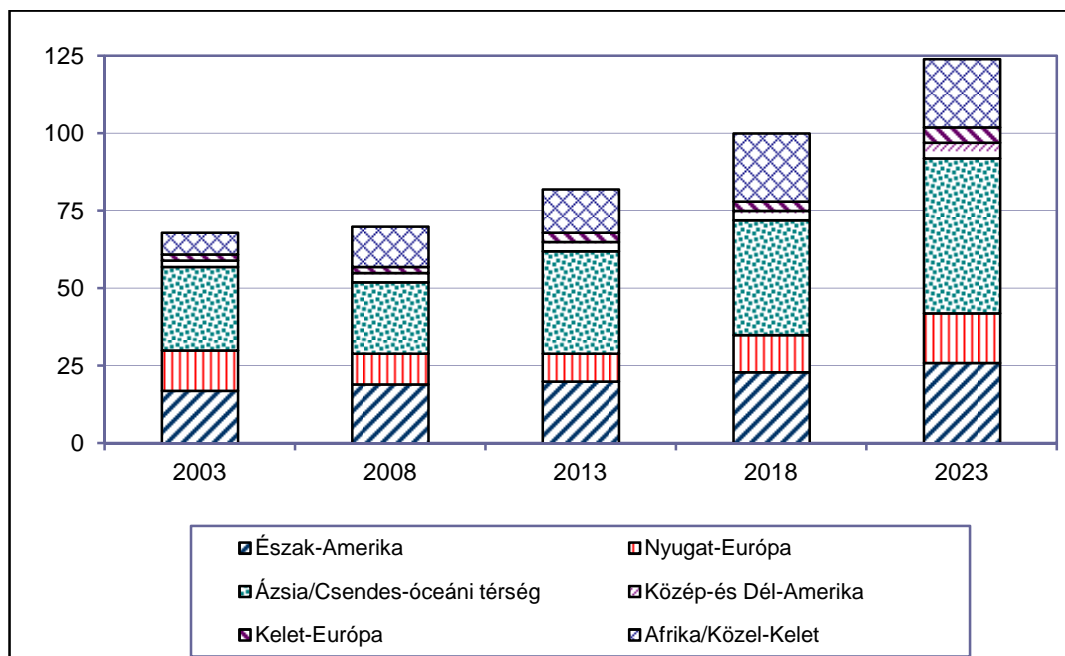
Egyéb tényezők

Melyek azok a ritkábban említett tényezők, amelyek még meghatározzák az alapanyag árakat 2015-ben?

A világgazdaság egészének a teljesítménye különösen a kínai és az indiai magas gazdasági növekedés meghatározó az árazás szempontjából. Az elindított kínai gazdasági ösztönző programok – jegybanki alapkamat csökkentés – azonban növeli a piaci bizonytalanságot, mert kérdésessé teszi a folyamatos piaci növekedés fenntarthatóságát.

Amennyiben az amerikai dollár tovább erősödik 2015-ben, az Észak-Amerika számára olcsóbbá teszi a nyersanyag és késztermék importot, az exportot viszont hátrányosan érinti. Ha az olajárak tartósan 80 dollár/hordó alatt maradnak, akkor az erősen nyersanyagfüggő nemzetközi gyártók jobb pozícióba kerülnek az amerikai piacon.

2014-ben pozitív elmozdulások történtek az amerikai gazdaságban. Ezzel szemben a feltörekvő piacokon növekedett a bizonytalanság és folytatódtak a konfliktusok, amelyeket az észak-amerikai piacra is hatással vannak. Az észak-amerikai tőkebefektetések késlekednek, amíg el nem dől a földgáz, illetve az olaj piaci árversenye (1. ábra).

1. ábra A világ polietiléntermelése a világ különböző régióiban 2003–2023 között, millió tonna

A biobázisú műanyagok még mindig túl drágák?

Vannak-e arra utaló jelek, hogy a biobázisú műanyagok ára versenyképes lesz a hagyományos alapanyagokkal? Ha igen melyek lesznek ezek?

Az olcsó földgáz negatív hatással van a biobázisú műanyagok piacára. Ez kisebb részben az árakban, nagyobb részben a befektetések tőkeigényében jelentkezik. A Braskem, a Dow Chemical és a Mitsui azért halasztották el az új brazil biobázisú polietilén gyáraik építését, mert a földgáz alapú technológiákba kívánnak befektetni. Az üzleti döntésüket nem szükségszerűen a gazdasági helyzet befolyásolta. Ha a biobázisú polietilénár paritásba kerül a hagyományos úton előállított polietilénnel, az jelentős jövedelmezőséget fog biztosítani. Más biobázisú műanyagok esetében már jóval nehezebb lesz elérni az árparitást, és ezt felismerve több cég hagyott fel ezzel a tevékenységével. A legsikeresebb a Nature Works által előállított politejsav (PLA) már az árban is versenyképes a polisztirollal (PS) vagy a PET-tel. Ezen kívül az amerikai, európai és ázsiai márkabirtokosok, valamint műanyag-feldolgozók is szívesen vásárolják. A figyelemre méltó fejlesztések ellenére – a Braskem cukornádból készült etanolja és PE-LD-je, valamint az Invista cukor alapú poliamid terméke – a bioműanyagok még nem meghatározóak a világ műanyag piacán.

A biobázisú műanyagok megújuló nyersanyagainak folyamatosan, nagy mennyiségben és költséghatékonyan kell rendelkezésre állniuk a gyártók részére. A megújuló forrásból származó biobázisú műanyag nyersanyagok újrahasznosíthatósága előnyt jelent az olaj és gáz alapú versenytársaikkal szemben. A biobázisú műanyagok ellátási láncba való beépítésére irányuló egyre nagyobb végfelhasználói törekvések már alapot adhatnak a gyártóknak a tőkebefektetéseik újragondolására.

Összeállította: Jankelovics Péter

Global resin trends 2015: An expert roundtable. Look for some big moves in polyolefins over the next few years = *Plastics Engineering*, 71. k. 1. sz. 2015. p. 7–12.